

Nr 85.

Av herr **Ström**, om åvägbringande av förslag till ändrad lydelse av 19 kapitlet 6 § strafflagen.

Under senare tider väckta åtal hava även hänlett uppmärksamheten på beskaffenheten av den trygghet för den personliga friheten, som bildar en av de förnämsta grundvalarne för ett modärnt samhälles rättsförhållanden. Där denna trygghet saknas eller minskas genom dunkelhet i lagarnes avfattning, är det uppenbart, att ordningsmaktens organ, åklagaremakten och dömande myndighet i förening kunna frestas att — särskilt under politiskt och socialt upprörda tider, då lidelserna starkt avfärga sig på åsikter och handlingar — förfara så, att våda uppstår för vad som borde anses vara en medborgares oförytterliga rättighet, nämligen att vistas på fri fot ända till det ögonblick, då så klar bevisning rörande hans brottslighet och arten av hans förbrytelse föreligger, att hans berövande av friheten synes fast grundad.

Denna allmänna grundsats finner stöd i § 16 regeringsformen, där det heter: »Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen fördärva eller fördärva låta, till liv, ära, *personlig frihet* och välfärd, utan att han *lagligen förvunnen och dömd är.*»

Hur svävande och oklart än begreppet »lagligt förvunnen» synes vara, torde det likväl förutsätta, att den *första* undersökningen av en förbrytelse givit vid handen så bindande omständigheter i fråga om brottslighet överhuvudtaget som ock brottets särskilda beskaffenhet, att ett inmanande i häkte kan anses äga fog. Som bekant saknar emellertid vår rättsskipning en förhørsdomareinstitution, som lämnar full trygghet för en rättsaks förberedande, grundliga och av ett upplyst omdöme ledda

undersökning och utredning, en brist som givetvis måste i hög grad beröra häktningsrättens förståndiga och till den personliga frihetens krav noggrann hänsyn tagande utövning. Av behovet, varom vår rättsskipning i talrika fall vittnat, torde således vara påkallad en lagstiftning, som klart uppdrager de gränser, där medborgarnes personliga frihet upphör och ordningsmaktens och den dömande myndighetens rätt att inskränka och beröva denna frihet vidtager. Hur ömtåligt detta område av medborgarnes rättsliga ställning är och vilka för den moderna rättsstaten grundläggande principer, som beröras härav, framgår t. ex. av ett uttalande av en rättsvetenskaplig auktoritet av så hög rang som nuvarande presidenten i Svea hovrätt, I. Afzelius, nämligen: »Då häktningen alltid innebär ett svårt lidande, för vilket staten i allmänhet icke giver någon ersättning, även när det är oförskylt, och som i allt fall knappt kan ersättas, måste man söka bereda medborgaren *den största möjliga säkerhet mot obehörigt användande därav.*»

Kan man nu våga det påståendet, att hos oss allt är väl beställt i detta viktiga avseende? Vida känsligare än den svenska strafflagen är utlandets lagstiftning för den personliga okränkbarheten. Oavsett det ansvar, som kan utkrävas för olaga häkning, finner man där i allmänhet stadgat, att den häktade senast inom 24 timmar skall föras inför en *särskild* domare, som *prövar häktningsåtgärdens befogenhet*, en bestämmelse, som mildrar den brutala otryggheten i en polismyndighets och åklagaremakts kanske ofta förhastade omdöme om en saks beskaffenhet.

Med § 16 regeringsformen jämför sig § 19 mom. 5 och 6 K. F. om strafflagens införande.

Det förstnämnda momentet lyder: »Den, som misstänkes att hava begått brott, varå straffarbete efter lag följa kan; den må i häkte tagas. Haver han ämbete eller tjänst eller fast egendom eller eljest stadig hemvist eller yrke, och kan det ej *skäligen befaras*, att han avviker, eller att han genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lämnas.»

Den största möjliga säkerhet mot obehörigt användande av häktningsrätten synes nu väsentligt inskränkas av orden: »Och kan det ej *skäligen befaras*, att han avviker». Liksom i fråga om uttrycket »lagligt förvunnen» råder här en dunkelhet, som kan leda till en orimlig och godtycklig tillämpning. Där gives ingen tillnärmelsevis klar och tryggnande norm för, vad som skall förstås med att en åtalad person »*skäligen befaras*» vara sinnad att genom flykt ur landet undandraga sig inställelse

inför domstol eller undanröja bevis. Uttrycket i fråga synes mig därför kräva ett förtydligande, som varken försvårar för vederbörande myndighet att hava en åtalad person inom räckhåll eller i onödan avhänder denne en frihet, till vars förlust han icke blivit dömd. En förändring av strafflagens bestämmelser i detta syfte och denna riktning, som även enligt min mening skulle avse att bringa detta i klarare överensstämmelse med det ovan antydda grundlagsstadgandets anda och mening, vore ägnad att undanröja det osäkerhetstillstånd, som för närvarande råder på detta rättsområde, utan att öka risken för att en person skulle lyckas undandraga sig att svara i den sak, för vilken han blivit ställd inför domstol. På grund av vad sålunda blivit anfört, hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om förslag att föreläggas nästa riksdag till ändrad, förtydligande och den personliga friheten tryggande lydelse av strafflagens 19 kapitel § 6.

Stockholm den 26 januari 1917.

Fredrik Ström.